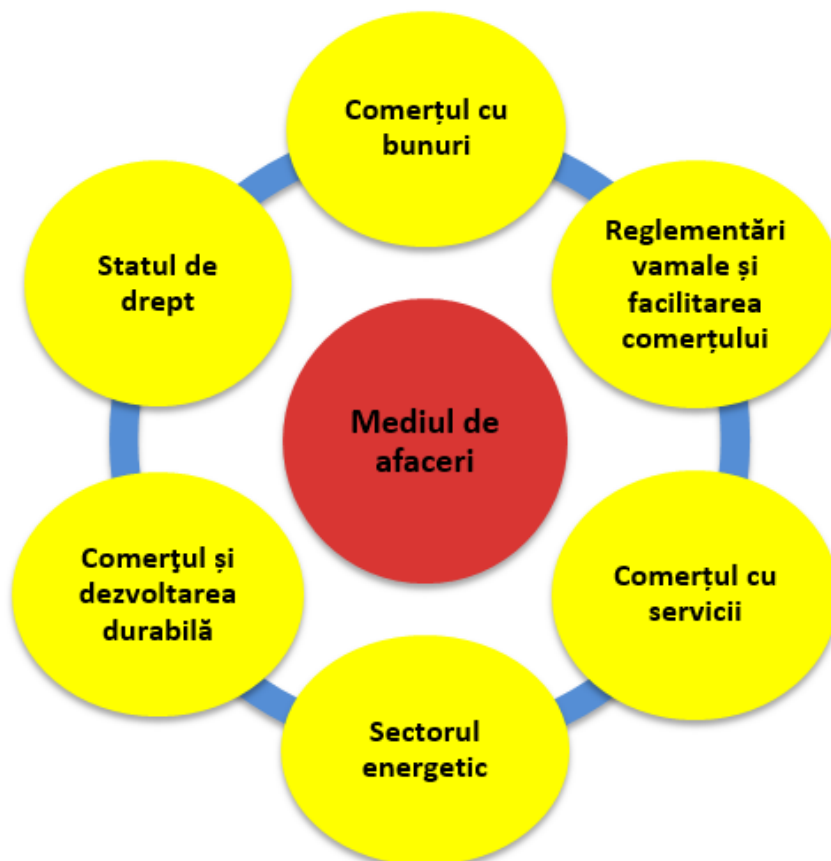

**ASOCIAȚIA BUSINESSULUI EUROPEAN
REPUBLICA MOLDOVA**

DCFTA – BUSINESS CLIMATE UPDATE

(Dezvoltarea de Politici, Revizuirea Macroeconomică pentru semestru I 2019)

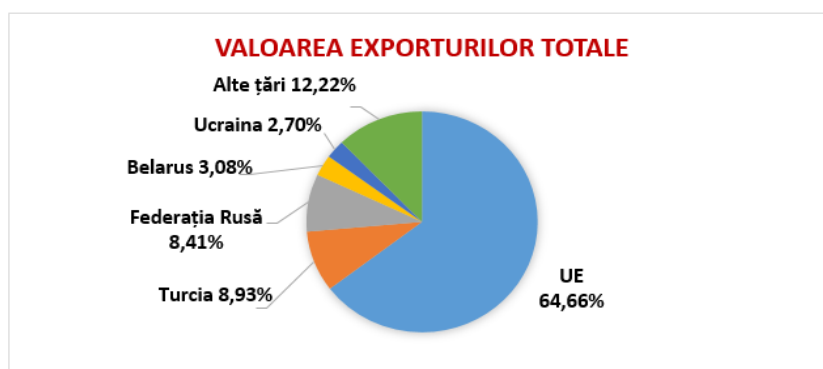
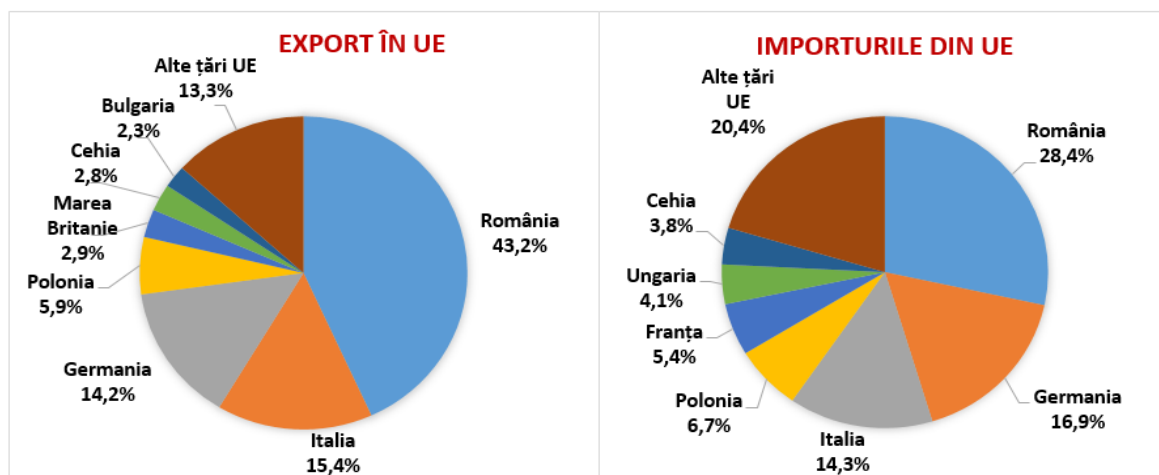

Această publicație a fost elaborată cu suportul financiar al Uniunii Europene. Responsabilitatea pentru informațiile și viziunile exprimate revin în întregime Asociației Businessului European și nu reflectă neapărat viziunile Uniunii Europene.

Analiză macroeconomică pentru semestrul I al anului 2019

- **PIB-ul a crescut cu 4,4%** și a însumat 41,2 miliarde MDL (circa 2,11 miliarde EUR). Datele valabile pentru trimestru I 2019;
- **Investițiile străine directe (ISD)** au crescut cu 26,8% față de aceeași perioadă al anului 2018 și au atins nivelul de 9.2 miliarde MDL (aproximativ 470 mil. EUR);
- **Comerțul extern** s-a majorat cu 2,9% și constituie 4,17 miliarde USD (aproximativ 3.77 miliarde EUR);
- **Exporturile** Republicii Moldova au **crescut cu 3,5%** și au însumat 1,36 miliarde USD (aproximativ 1,24 miliarde EUR). **Exporturile către UE** au atins ponderea de 64.7% din totalul exporturilor;
- **Importurile** au crescut cu 2,6% și au constituit 2,8 miliarde USD (aproximativ 2,5 miliarde EUR). **Importurile din UE** reprezintă 50,0% din totalul importurilor;
- **Salariul mediu lunar pe economie** a constituit 7113,6 MDL (aproximativ 363 EUR) și a **crescut cu 15,8%**;
- **Rata inflației** a fost de 4,3% și a crescut cu 3,5 puncte procentuale;
- **Datoria publică** este de 54,4 miliarde MDL (aproximativ 2,8 miliarde EUR) și a înregistrat o creștere de 6,8% față de I semestru al anului 2018;
- **Sectoarele principale:**
 - **Industria** (industria producătoare +1,2%, aprovizionarea cu energie + 0,5%, industria extractivă + 13,9%)
 - **Agricultura** - descreștere cu 4,2%

I. COMERȚUL CU BUNURI

A. Legea cu privire la comerțul interior

Pe parcursul ultimilor ani, amendamentele la legea comerțului interior a reprezentat una dintre principalele deficiențe pentru comercianți. Modificările cheie care au fost dezbătute în mod activ de comercianții/reprezentanții ai rețelilor și producători au fost legate de o serie de limitări legale propuse de Guvern / Ministerul Economiei și Infrastructurii, menite să sprijine producătorii și să promoveze produsele autohtone pe piața locală. Modificările propuse prevăd următoarele:

- limitarea reducerii comerciale de 10% pentru activitățile de marketing și publicitate;
- reducerea perioadei pentru activitățile de marketing la 60 de zile pe an; și
- obligația de a oferi cel puțin 50% din lungimea liniară a raftului comercial pentru produsele locale.

Limitările propuse creează bariere pentru activitatea antreprenorială și încalcă principiul libertății economice și ale pieței competitive. În aceste circumstanțe, dacă unele sau toate limitările vor fi aprobate și puse în aplicare, este important de menționat că Guvernul nu are nici un sistem de verificare/control pentru a asigura respectarea prevederilor legislative, fapt ce în consecință, ar putea genera situații de abuz și corupție adițională. Unele din propunerile menționate, precum limitarea reducerilor sau a perioadei pentru activități de marketing reprezintă subiecte ce țin nemijlocit de cadrul contractual dintre comerciant și furnizor, care fiind agreeat de ambele părți, poate fi perceput ca o intervenție a Guvernului în relația de afaceri între Părți în cadrul unui mediu economic liber.

Luând în considerare că obiectivul Guvernului de promovare al producătorilor locali, limitările propuse mai sus par să NU atingă efectul propus ci din contra, vor denatura piața. Practica internațională demonstrează existența altor instrumente alternative decât limitările propuse, care vin să acorde suport producătorilor cum ar fi programele naționale de subvenționare destinate modernizării tehnologice a producătorilor locali, activități de marketing/comunicare desfășurate de către instituțiile statului, programe de certificare susținute de către rețelele de vânzare cu amănuntul și Guvern, având drept scop asigurarea dezvoltării sustenabile al producătorilor autohtoni și stimularea plasării pe piață a produselor calitative, etc. Urmare multiplelor discuții pe diferite platforme de dialog public privat, proiectul de lege a fost înghețat în Parlament din 2018 până în semestrul I al anului 2019. Începând cu august 2019 noi discuții asupra proiectului dat au fost relansate pe platformele Ministerului Economiei și Infrastructurii și Comisiei Parlamentare Economie, Buget și Finanțe. La momentul actual un consens nu a fost găsit. Proiectul de lege este orientat în susținerea marilor producători fără a oferi IMM-urilor careva măsuri relevante de dezvoltare.

Status Quo: Proiectul de lege pentru modificarea Legii comerțului interior a fost retras din Parlament prin Hotărârea Guvernului nr. 515/2019.

B. Legea cu privire la patenta de întreprinzător

Deficiența principală privind Legea cu privire la patenta de întreprinzător nr. 93-XIV/1998 ține de extinderea sistemului de patentare pentru mult mai multe grupuri de întreprinderi mici și persoane care desfășoară activități independente decât s-a prevăzut inițial. Deși Guvernul nu mai eliberează patente noi, cele existente sunt prelungite. Mai mult ca atât, titularul patentei nu este subiectul obligațiilor fiscale similare celorlalți operatori economici.

Este important de subliniat faptul că, în special în domeniul comerțului cu amănuntul, utilizarea de patente de către comercianții cu amănuntul pe piețele locale, care au adesea o cifră de afaceri substanțială, este un abuz asupra sistemului. Experiența internațională sugerează că patentele sunt de obicei acordate pentru servicii de meșteșugărit, serviciilor de spălătorie, reparație etc. Prin faptul că nu se plătesc taxe și nu sunt îndeplinite cerințele și evidența contabilă, este promovată concurența neloială față de companiile de vânzare cu

amănuntul care activează în mod regulat și încurajată vânzarea bunurilor din contrabandă, în detrimentul statului moldovenesc și al producătorilor autohtoni.

Ca o sugestie pentru a depăși problema respectivă, considerăm oportună revizuirea sistemului de patentare și a listei prevăzute la anexa 1 din Legea actuală, prin limitarea beneficiarilor la un grup mai restrâns de tipuri de activitate, așa cum a fost prevăzut inițial, destinat doar persoanelor care oferă servicii *handmade* cu valoare limitată sau pentru vânzarea producției proprii cu o valoare totală foarte limitată.

C. Importul de carne (ca materie primă pentru industria de prelucrare a cărnii)

Pentru al treilea an consecutiv, cota la importul de carne de porc și pasăre din UE este complet epuizată în al treilea trimestru al anului. Aceasta se datorează numărului semnificativ de traderi, care achiziționează materia primă la începutul anului, având drept scop recomercializarea acesteia la un preț net superior celui de achiziție, după epuizarea cotei oferite de UE. În acest sens, în loc să fie stimulată dezvoltarea producerii și creării valorii adăugate prin procesare, se susține activitatea traderilor, or marja de profit al traderilor este acoperită de consumatorul final. Mai mult ca atât, în anul 2018 companiile din Transnistria au importat carne în aceleași cote care sunt alocate și companiilor din dreapta Nistrului în mărime de 15,4%, astfel rata de consum a cotei a crescut semnificativ.

În contextul depășirii deficiențelor enunțate mai sus, următoarele acțiuni au fost propuse spre examinare:

- Majorarea cotei anuale de import cel puțin temporar (3-5 ani), până la redresarea situației și dezvoltarea/conformarea producătorilor locali la cererea pieței și cerințelor/standardelor UE;
- Oferirea unui mecanism care ar stimula procesatorii și ar exclude impactul negativ al traderilor.

Status Quo: La moment este în proces de finalizare proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la modul de administrare a contingentului tarifar la importul de carne din Uniunea Europeană, care prevede acordarea a 60% din cota preferențială în exclusivitate procesatorilor de carne.

D. Exportul produselor de origine animală

În vederea implementării AA/DCFTA, Republica Moldova este în continuare restantă la capitolul exportului produselor de origine animală pe piața Uniunii Europene, ori Planul Național de Acțiuni pentru exportul produselor respective expiră în anul 2019, fără a fi înregistrate rezultate semnificative pe această cale. Fiind conștienți de necesitatea autorizării instituției/sistemului de stat ce ține de inofensivitatea produselor de origine animală, precum și îndeplinirii unui șir de proceduri care urmează a fi realizate până la autorizarea agenților economici din domeniile aferente, este important să fie lansat dialogul și reiterată intenția instituției relevante, precum și deschiderea companiilor din sectorul de procesare al cărnii.

În acest sens, EBA Moldova a prezentat în atenția autorităților publice centrale relevante, interesul mediului privat antrenat în domeniul procesării de carne în obținerea dreptului de export al produselor de origine animală pe piața UE, precum și solicitarea de avansare a primelor discuții/proceduri/chestionare, etc. din partea autorității pentru o avansare mai rapidă a Republicii Moldova pe această cale.

ANSA rămâne în urmă cu punerea în aplicare a sistemelor necesare de trasabilitate a animalelor, controlul dăunătorilor de animale, supravegherea unităților, managementul laboratorului CRDV și acreditarea corespunzătoare etc.

Totodată, conștientizând reglementările și cerințele stricte ale UE în acest context, sectorul privat este deschis spre implementarea și ajustarea tuturor reglementărilor sanitare, a cerințelor de protecție a mediului și a consumatorului impuse de DCFTA. La fel, companiile sunt dispuse de a accepta orice inspectare din parte autorităților UE, în vederea stabilirii gradului de corespundere la cerințele UE cu privire la siguranța alimentelor, ceea ce la moment nu este posibil din cauza că ANSA NU A REALIZAT pașii/etapele necesare și sarcini pregătitoare de audit pentru a lansa discuții cu sectorul privat.

E. Exportul deșeurilor de metale

În conformitate cu Legea privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător și Legii privind deșeurile, exportul deșeurilor de metale este o activitate licențiată și, prin urmare, toate deșeurile metalice urmează a fi vândute companiilor locale autorizate. Mai mult ca atât, dreptul la exportul deșeurilor de metale este reglementat prin Hotărârea Guvernului nr. 1284/2002 ce ține de obținerea licenței pentru comercializarea și exportul deșeurilor de metale feroase și neferoase. Principala problema constă în faptul că doar o singură companie (Metalferos) îndeplinește cerințele legale pentru obținerea dreptului de export. Adicional, imposibilitatea efectuării exportului deșeurilor de metale constituie o problema pentru companiile care activează în regim de perfecționare activă, care nu sunt proprietari ai deșeurilor de metale și sunt obligați să returneze furnizorului atât produsul final, cât și deșeurile generate din procesul de producere (ex. nu doar cablurile întregi, dar și cele segmentate, care au o valoare materială semnificativă).

În acest context, următoarele recomandări urmează a fi implementate:

- Abrogarea HG nr. 1284/2002, având scopul liberalizării pieței exportului de metale;
- Amendarea Legii nr. 209/2016 privind deșeurile, prin introducerea unor cerințe adiționale pentru companiile care intenționează să obțină licența pentru exportul deșeurilor de metale, precum și introducerea unei prevederi adiționale care ar permite exceptarea deșeurilor de metale generate din procesul de producere al companiilor care activează în regim de perfecționare activă.

Astfel, urmare multiplelor intervenții pe parcursul ultimelor ani, Ministerul Economiei și Infrastructurii a lansat procesul de liberalizare a pieței de export a deșeurilor de metale. Amendamentele legale la moment sunt discutate cu toți factorii interesați.

Status Quo: Hotărârea Guvernului nr. 1284/2002 a fost abrogată prin Hotărârea Guvernului nr. 545/2019. Urmează a fi modificată Legea nr. 209/2016.

F. Aspectele relevante SPS

Cerințele de import pentru produse alimentare, subiect al controlului privind siguranța alimentelor

Din momentul adoptării Hotărârii Guvernului nr. 938/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de trecere a frontierei de stat a mărfurilor supuse controlului de către Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Guvernul a aprobat un șir de modificări menite să simplifice procedura de efectuare a controlului la frontieră de către ANSA. Cu toate acestea, există o implementare deficientă de către ANSA a legislației în vigoare. Astfel, au fost identificate următoarele probleme:

– Lipsa unui mecanism de evaluare a riscurilor la import. În pofida faptului că AA/DCFTA prevede că controlul fizic urmează a fi efectuat cu o anumită frecvență, bazată pe analiza riscurilor (Anexa XXII), iar HG nr. 938/2018 stipulează că ANSA aplică selectivitatea, inclusiv automatizată, care este un proces bazat pe analiza riscurilor, profilurile și indicatorii de risc (pct. 18), controlul fizic este efectuat cu o regularitate de 100% pentru toate produsele de origine animală, iar taxa percepută este de 430 MDL.

– Prelevarea de probe. Inspectorii ANSA din cadrul posturilor de inspecție la frontieră sustrag bunuri din camioane sub pretextul necesității prelevării unor probe, fără a emite careva acte de prelevare a mărfii și a certificatului de constatare. De obicei sunt prelevate cantități mari de marfă, fiind produse alimentare de valoare înaltă.

– Notificarea prin TRACES. Problema apare la companii care importă o cantitate mare de produse (Codul HS), care trebuie obligatoriu să fie notificate fiecare în parte. Astfel, este un volum exagerat de prelucrare manuală în aplicația TRACES de către importator (20 ore/camion cu 1000 articole), precum și staționarea camioanelor la frontieră până la 8-11 ore pentru control ANSA.

Soluțiile pentru depășirea problemei date sunt:

- Elaborarea mecanismului de evaluare a riscurilor, precum este prevăzut în AA/DCFTA și legislația națională;

- Notificarea prin TRACES doar pentru produsele de origine animală (sanitar-veterinare), iar pentru produsele alimentare de origine non animală și fitosanitare, notificarea să fie efectuată de către agentul economic care derulează operațiunile de import printr-o declarație pe propria răspundere transmis pe e-mail sau fax.

II.COMERȚUL ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ

IMPLEMENTAREA PRINCIPIULUI DE RESPONSABILITATE EXTINSĂ A PRODUCĂTORULUI

Mecanism de restituire a taxelor pentru poluarea mediului

La momentul de față Republica Moldova continuă să perceapă taxa pentru poluarea mediului prevăzută în Legea nr. 1540/1998 cu privire la poluarea mediului, deși o taxă similară nu este percepută în nici o țară a Uniunii Europene. În UE există principiul "poluatorul plătește" însă, mijloacele financiare acumulate de la taxele de mediu se transferă către organizațiile colective private sau organizații gestionate de stat pentru finanțarea proiectelor din domeniu și sunt în mare parte destinate dezvoltării și exploatării sistemelor de colectare a deșeurilor, ca parte a unui sistem de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP).

În pofida faptului că mediul privat pe parcursul anilor a susținut necesitatea eliminării acestei taxe, urmare reformei fiscale din august 2019, taxa pentru poluarea mediului a fost majorată cu 20%. În condițiile create apare necesitatea fundamentală în elaborarea și aprobarea unui mecanism de restituire a taxei pentru poluarea mediului pentru companiile care implementează principiul de REP, precum și asigurarea că taxele percepute pentru poluarea mediului vor fi direcționate în Fondul Ecologic Național pentru proiectele de mediu. Mai mult ca atât, este important că în conformitate cu Anexa XI al Acordului de Asociere RM-UE, Republica Moldova, în termen de 4 ani de la intrarea în vigoare al acordului dar, urma să stabilească mecanismul de recuperare integrală a costurilor în conformitate cu principiul "poluatorul plătește" și cu principiul REP. Odată ce REP va fi implementat cu o segregare clară a rolurilor și responsabilităților, taxa urmează a fi eliminată.

În acest context, pe 29 iulie 2019 a fost creat grupul de lucru pentru elaborarea proiectului de lege de modificare a Legii nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului și a Instrucțiunii privind modul de calculare și achitare a plăților pentru emisiile și deversările de poluanți și depozitarea deșeurilor, la care EBA Moldova face parte. Propunerile privind restituirea taxei pentru poluarea mediului, corespunzătoare cotelor reciclate companiilor care implementează principiul de REP a fost remisă atât în adresa Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului cât și a Ministerului Finanțelor.

Incinerarea deșeurilor din industria alimentară

Pe 15 august 2019 Parlamentul Republicii Moldova a aprobat amendamentele la art. 17 din Legea 209/2016 privind deșeurile. Amendamentele respective constituie baza primară legislativă care reglementează condițiile de utilizare al operațiunilor de incinerare și coincinerare a deșeurilor industriale. În același moment este necesară aprobarea cât mai rapidă a proiectului de *Lege privind subprodusele de origine animală și produse derivate care nu sunt destinate consumului uman*, asigurând în acest sens eliminarea deșeurilor alimentare prin incinerare. La momentul actual, ambele proiecte sunt înregistrate în Parlament și au fost aprobate în ambele lecturi și sunt transmise Președinției pentru promulgare.

Totuși, rămâne deosebit de importantă consolidarea capacităților organelor de supraveghere responsabile pentru gestionarea deșeurilor și protecția mediului, în special după recenta implementare a reformei din sectorul public, luând în considerare că capacitatea și expertiza instituțiilor de control sunt foarte limitate.

Status Quo: În septembrie a fost publicat în Monitorul Oficial Legea nr. 129/2019 privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sunt destinate consumului uman și Legea 116/2019 pentru modificarea Legii nr. 209/2016 privind deșeurile.

Cooperarea cu autoritățile din domeniul protecției mediului

Pe parcursul anului 2019, EBA Moldova a informat autoritățile din domeniul protecției mediului înconjurător despre existența practicilor tenebre, care generează un mediu necompetitiv în domeniul producerii ambalajelor de lemn, deșeurilor de metale și alte industrii. Problema cheie constă în existența pe piață a unui număr semnificativ de agenți economici care activează în condiții neclare, ceea ce duce la generarea unui nr impunător de cazuri de evaziune fiscală, economie tenebră și concurență neloială.

Se atestă o lipsă de segregare clară a rolurilor și responsabilităților între cele două autorități în domeniul mediului, inclusiv ANSA, fapt care generează practici abuzive în relații cu sectorul privat. Companiile mai mari, cu mai mulți ani de experiență pe piață, tind a avea toate actele permise necesare, dar ajung să fie controlate mai des, decât alte companii care activează în economie tenebră, nu obțin acte permise și nu sunt "vizibile" pentru organele de control.

În același timp sunt impedimente/deficiențe în procesul interacțiunii sectorului privat care se ocupă cu colectarea, păstrarea, comercializarea și exportul deșeurilor de metale feroase și neferoase cu organele abilitate în protecția mediului, precum:

- Neclaritate privind lista documentelor ce urmează a fi depuse pentru obținerea autorizației de mediu pentru genul de activitate sus-menționat și lipsa unui suport consultativ din partea instituțiilor relevante în acest sens;
- Comunicarea deficientă și birocrația excesivă între Agenția de Mediu și Inspectoratul pentru Protecția Mediului, astfel generând lipsa unei colaborări eficiente cu agenții economici, care urmează să obțină autorizația de mediu.

III. REGLEMENTĂRI VAMALE ȘI FACILITAREA COMERȚULUI

A. Exportul de Nuci

În cadrul actualului Guvern au avut loc o serie de întâlniri menite să simplifice procedurile pentru exportul de nuci din RM pe piața UE. Problemele cheie cu care se confruntă exportatorii sunt legate de actele de achiziție (facturi simplificate cu persoane fizice atunci când nucile sunt achiziționate de persoane intermediare de la persoane fizice) și, consecutiv, verificarea acestora la Vamă pentru a elibera certificatul de origine înainte de export. În trecut, problema era legată de procedurile neclare ale verificărilor efectuate de serviciul de investigație al Serviciului Vamal, cu scopul de a verifica originea nucilor, întrucât o cantitate semnificativă de nuci sunt achiziționate de la persoanele fizice. În prezent, Serviciul Vamal și-a revizuit criteriile de risc, iar majoritatea exportatorilor de nuci au fost redirecționate către coridorul verde, cu toate verificările (auditurile) efectuate în stadiul ulterior, după necesitate.

Chiar dacă această simplificare a fost acordată de Serviciul Vamal, aceasta nu este o soluție durabilă, întrucât problema cheie legată de actele de achiziție nu a fost încă rezolvată, iar riscul de abuz există încă pentru viitor.

Este important de reiterat că în contextul evitării riscului de evaziune fiscală în procesul de achiziționare al nucilor de la persoane fizice – un impozit de 5% (achitat la sursa de plată pentru a acoperi obligațiunile fiscale ale persoanelor fizice de la care au fost procurate nucile) a fost introdus în Codul Fiscal în anul 2014.

B. Evaluarea în Vamă

Cu privire la procedura de evaluare în vamă, mulți importatori încă nu sunt siguri cum să declare în mod corespunzător valoarea bunurilor la importul în Moldova. Inspectorii vamali încă recurg la prețurile indicative

sugerate / stocate în sistemul ASYCUDA pentru produsele importate (care nu sunt neapărat importate din aceleași țări sau corespund aceluiași standard de calitate) verificând valoarea în raport cu factura și contractele prezentate.

Urmare multiplelor ședințe și discuții pe diferită platforme B2G, Serviciul Vamal a modificat Hotărârea Guvernului nr. 974/2016, care curând urmează a fi aprobată de Guvern. Cu toate acestea, întru implementarea corectă și transparentă a HG 974/2016 este imperativă elaborarea unui ordin intern adițional, care ar ghida inspectorii vamali asupra procedurilor și pașilor de evaluare în vamă și a muta controlul vamal de la punctul de vămuire către un audit post-vămuire în bază de riscuri. Totodată, este important de asigurat răspunderea inspectorului vamal de conținutul deciziei emise (care trebuie să conțină toate argumentele necesare) pe baza cărora a fost crescută valoarea bunului importat.

IV. COMERȚUL CU SERVICII

A. Servicii Financiare

Sectorul Bancar

Împrumuturi de microfinanțare

În prezent, există o disensiune între sectorul bancar și instituțiile financiare nebancale (IFN). IFN sunt specializate în împrumuturi pentru consumatori, împrumuturi MSME, credite ipotecare și leasing, care operează în principal cu clienți „nebanabili”. Fiind instituții care nu iau depozite, IFN sunt reglementate mai puțin prudențial decât băncile. Cu toate acestea, conform recomandărilor FMI, noua Lege privind organizațiile de creditare nebancale adoptată la 16.03.2018 este în curs de revizuire și presupune introducerea noilor cerințe și limitări.

Simplificarea procedurii de acordare a împrumuturilor pentru consum

Având în vedere importanța finanțării pentru consumatori ca instrument de dezvoltare al economiilor emergente, se propune de a reduce provara în procesul de creditare a consumatorilor de restricții inutile și lipsite de sens. Astfel, BNM solicită băncilor să colecteze anumite informații cu privire la debitorii pentru a aborda riscul de concentrare - identificarea grupurilor conexe de persoane care pot obține împrumuturi. Deși această cerință este într-adevăr necesară, aceasta ar trebui aplicată în ceea ce privește creditele de consum pornind de la un prag rezonabil (de exemplu, 1 milion MDL) și cu siguranță nu pentru creditele negarantate. Este nerezonabil ca solicitanții de împrumuturi mici să fie obligați să prezinte gradele de rudenie (până la rudele de gradul trei) codurile fiscale și alte detalii similare.

Comunicarea cu executorii judecătorești

Sectorul bancar insistă de câțiva ani, însă fără rezultate, pe implementarea unei soluții informatice, care ar facilita schimbul de informații între bănci și executorii judecătorești. Un astfel de instrument ar ușura în mod semnificativ activitatea băncilor în acest domeniu și va contribui la evitarea problemelor care pot apărea în cazul înțelegerii incorecte a solicitărilor / cerințelor din partea executorului judecătoresc. În plus, executorii judecătorești nu ar trebui să beneficieze de astfel de servicii gratuite, iar costurile suportate de bănci (dar nu numai) ar trebui compensate de executorii judecătorești.

Amendamentele la Codul Civil

Noua redacție a Codului Civil a intrat în vigoare fără un termen corespunzător acordat pentru a se familiariza cu noile prevederi. Acest fapt este valabil nu numai pentru bănci, ci și pentru notari sau chiar Guvern, care, de exemplu, nu a reușit să aprobe până în prezent un document normativ important pentru entitățile de creditare (bănci și NBF) referirea consultațiilor independente oferite garanților personali. Această problemă specifică, reglementată de art. 1663, reprezintă un factor major de incertitudine, deoarece prevederile acestui articol

nu sunt doar destul de ambigue, ci și creează obstacole semnificative pentru un proces eficient și prompt de acordare a împrumuturilor. Prin urmare, se propune abrogarea acestui articol.

Sectorul Asigurărilor

Sectorul asigurărilor necesită în continuare restructurare și supraveghere eficientă. Cadrul legal existent necesită a fi aplicat și monitorizat corespunzător. Cu toate acestea riscul major vizează incertitudinile legate de calitatea de membru al Moldovei în sistemul internațional Cartea Verde. Din păcate, investigarea fraudelor care au dus la delapidări masive de fonduri de la Biroul Național al Asiguratorilor de Autovehicule (BNAA) nu a fost încă încheiată, iar fondurile nu au fost recuperate. Mai mult decât atât, au existat unele schimbări în ceea ce privește conducerea Biroului, precum și externalizarea unor dintre responsabilitățile sale principale, care nu erau în concordanță cu recomandările Consiliului Birourilor (Biroul Central Green Card). Republica Moldova este singura și cea mai îndelungat monitorizată țară (din 2002), dintre toți cei 48 de membri ai Sistemului Carte Verde.

O altă problemă care trezește îngrijorare pentru sectorul asigurărilor este stabilitatea financiară a pieței. Din păcate, nu toți participanții pieței respectă cerințele financiare. Există indicii care ne fac să credem că informațiile furnizate în rapoartele financiare ale unor companii nu sunt corecte. Dacă nu este gestionată corect de către Comisia Națională pentru Piața Financiară (CNPF), stabilitatea financiară a pieței ar putea fi în pericol.

- Prin urmare, pentru a îmbunătăți stabilitatea sectorului de asigurări, urmează a fi întreprinse urgent următoarele măsuri:
- Restabilirea imediată a stabilității financiare și a securității din cadrul BNAA pentru a elimina riscul suspendării Republicii Moldova din Sistemul internațional Cartea Verde;
- Accelerarea și finalizarea anchetei privind fraudă în legătură cu delapidarea activelor de la BNAA și a măsurilor de asigurare a recuperării acestor active;
- Asigurarea unor controale imparțiale ale companiilor, în special în ceea ce privește solvabilitatea și lichiditatea pe termen lung, pentru a evita cu anticipație problemele.

B. Rețele și servicii de comunicații electronice

Taxa de 2,5% pentru serviciile mobile și taxele stabilite în valută

Sectorul de telecomunicații încă se confruntă cu provocări care împiedică dezvoltarea sectorului în ansamblu. O preocupare majoră a companiilor private în sectorul TIC se referă la aplicarea în continuare a unui impozit de 2,5% pentru serviciile de telefonie mobilă care sunt considerate drept servicii de lux. Impozitul impus este reglementat de Legea nr. 827/2000 privind fondul național și fondurile locale pentru susținerea socială a populația și este considerată a fi irațională, contraproductivă și dăunătoare pentru dezvoltarea nu numai a sectorului comunicațiilor electronice, ci și a dezvoltării serviciilor TIC, în special având în vedere că serviciile de telefonie mobilă nu mai sunt considerate servicii de lux.

La momentul actual, aceste taxe impuse și reglementate de către stat în industria comunicațiilor, precum taxa pentru licență, pentru portabilitatea numerelor mobile și tarifele locale de interconectare, sunt exprimate în EUR, deși tarifele pentru clienți - în monedă locală. Pe lângă aceasta, toate echipamentele / software de telecomunicații și costurile aferente susținerii și mentenanței rețelelor sunt importate și de asemenea sunt exprimate în valută. Companiile se confruntă cu o expunere financiară externă semnificativă, care nu poate fi acoperită din cauza sectorului bancar subdezvoltat.

Tarife pentru portabilitatea numerelor și eliminarea tarifului pentru roaming

Pentru a permite portabilitatea numerelor pentru clienți la comutarea operatorilor de telefonie, o bază de date gestionată de un operator privat a fost selectat de autoritatea de reglementare și impusă prin licență pentru toți operatorii. Plățile către operatorul privat sunt excesive în comparație cu costurile marginale de

operare a unei astfel de baze de date. Pe parcursul anului 2018 aceste plăți au însumat 3 milioane EUR / anual, ceea ce reprezintă 100 EUR per un număr portat. Venitul lunar pentru utilizare atinge cu greu 3EUR și reprezintă o povară absolută pentru operatori.

În același timp, este important să fie asigurată o diminuare treptată a tarifelor pentru roaming între țări, precum și asigurarea principiului reciprocității la stabilirea tarifelor din partea țărilor UE. Având în vedere că toate statele membre ale UE beneficiază deja de această oportunitate de comunicare, eliminarea tarifelor de roaming pentru statele Parteneriatului Estic va consolida și mai mult comerțul cu servicii între Moldova și UE, iar sprijinul tuturor instituțiilor UE, și inclusiv al Comisiei Uniunii Europene este crucial în acest sens, în special pentru transpunerea experienței UE în reducerea treptată a tarifelor pe o perioadă de 10 ani.

Reglementarea serviciilor OTT

UE a început deja să impună reglementări furnizorilor serviciilor OTT (Skype, Viber, WhatsApp, Facebook etc.). Un transfer de cunoștințe și transpunerea reglementărilor UE ar contribui esențial la îmbunătățirea mediului concurențial și al securității datelor, precum și ar suplini bugetul de stat cu venituri din taxe aplicate adițional.

Digitalizarea economiei

Digitalizarea economiei și în primul rând necesitatea digitalizării interacțiunilor dintre companii și stat va contribui la creșterea eficienței și va reduce corupția.

V. SECTORUL ENERGETIC

A. Energia Regenerabilă

Moldova are o capacitate bazată pe energie regenerabilă (ER) doar de 53 MW și dacă vechea hidrocentrală Costești nu este luată în considerare, atunci doar 47 MW de tehnologie modernă bazată pe energia din surse regenerabile. Acest fapt creează o incertitudine dacă Legea 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile este aplicată cu succes pentru extinderea energiei regenerabile în Moldova.

La momentul de față nici o licitație prevăzută în legislația aferentă nu a fost lansată de Guvern, iar autoritatea de reglementare nu a aprobat încă tarifele de achiziționare pentru diferite tehnologii ER.

În ultimii ani, ANRE a alocat cu reticență și selectiv tarife pentru noile proiecte RE, unde o serie de prețuri au fost acordate discreționar, variind de la 8,1-9,6 c € / kWh (în 2018) la 4,1-4,6 c € / kWh (pe 2019) .

Pentru a promova implementarea ER, programul ofertelor de energie ar trebui să fie actualizat și, mai important, să fie îndeplinit de Guvern. Mai mult ca atât, ANRE trebuie să stabilească tarife de achiziționare, care creează stimulente pentru potențiali investitori. Adițional, limitele de capacitate existente bazate pe tipul de tehnologie ER și restricțiile de proprietate ar trebui, în opinia noastră, revizuite de legiuitor pentru dezvoltarea eficientă a ER în Moldova.

De la intrarea în vigoare a Legii, începând cu Martie 2018 doar schema de contorizare netă pentru sistemele de energie regenerabilă nu mai mare de 200kW este operațională. Totodată, în conformitate cu datele statistice, Moldova avea la sfârșitul anului 2018 doar 4 MW de capacitate fotovoltaică instalată având o necesitate stringentă de majorare a capacității sale în acest sens. Astfel, diminuarea impozitului, reducerea sau scutirea de TVA pentru componentele proiectelor regenerabile, ar ajuta Moldova să-și asigure capacitatea regenerabilă atât de necesară.

VI. STATUL DE DREPT

A. Reforma Sectorului Justiției

În conformitate cu percepția mediului privat, independența insuficientă a judecătorilor și lipsa controlului asupra activității procurorilor au generat următoarele preocupări:

- Justiția selectivă și politizată, în care anumite dosare ale instanțelor judecătorești sunt examinate cu prioritate, în timp ce examinarea altora durează ani de zile fără o justificare suficientă;
- Părtinirea judiciară și favoritismul față de anumite părți; analiza juridică imparțială este esențială pentru un sistem judecătoresc fiabil;
- Încercări de preluarea ostilă facilitate de autoritățile statului și de instanțele judecătorești din Moldova;
- Interpretarea reglementărilor vamale de către autoritățile vamale sprijinite de instanțe, mai puțin frecvente în activitatea de comerț internațional;
- Nerespectarea angajamentelor asumate față de investitorii europeni în cadrul acordurilor de investiții;
- Necesitatea de a oferi formarea consecventă și susținută judecătorilor, precum și un proces de calificare adecvat și îmbunătățit pentru judecători în toate domeniile de drept care sunt importante pentru afaceri, precum și în evaluarea judiciară a deciziilor economice luate de factorii de decizie din domeniul afacerilor, inclusiv în ceea ce privește modul de elaborare și conținutul oricărei decizii a instanței;

B. Politici Fiscale

Cu referire la politica fiscală, următoarele acțiuni urmează a fi întreprinse:

- Armonizarea cadrului fiscal indirect cu cel al UE. Mai exact, în conformitate cu DCFTA, Moldova trebuie să transpună normele UE în legislația sa conform termenelor convenite. Deși s-au făcut unele modificări minore ale legislației, este esențial să fie asigurată respectarea tuturor angajamentelor;
- Lipsa de corelație între reglementările nou adoptate ale Codului civil și reglementările fiscale și contabile trebuie să se facă imediat (termenul european de "sucursală" a fost reglementat de Codul civil, dar nu au fost prevăzute prevederi fiscale și contabile);
- Implementarea IFRS 9 pentru bănci a generat un nivel nerezonabil al costurilor pentru sistemul bancar, care nu este în conformitate cu reglementările UE. Este nerezonabil să se impună un nou sistem de provizioane fără a permite băncilor, care respectă prevederile contractuale, să deducă cheltuielile legate de implementarea corespunzătoare și la timp a unor astfel de noi sisteme;
- Sistemul general de impozitare recomandat al UE (de exemplu regulile impozitului pe profit) trebuie respectat și transpus în regulamentele MD (de exemplu, transportul necesar pentru angajați trebuie să fie deductibil în totalitate, încurajând astfel investitorii să acumuleze forță de muncă din zonele rurale, care altfel nu au șanse de angajare).

C. Protecția Datelor cu Caracter Personal

Urmare multiplelor ateliere de lucru organizate de EBA Moldova cu privire la implementarea practică a GDPR, divizate pe domenii specifice de activitate (sectorul bancar, automotive, telecomunicații, retail), propunerile de îmbunătățire a principalelor proiecte de lege naționale privind protecția datelor cu caracter personal au fost transmise Comisiilor Parlamentare relevante și Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Scopul propunerilor / sugestiilor mediului de afaceri este de a evita cele mai costisitoare riscuri legate de:

- recrutarea personalului și gestionarea informațiilor în sistemul de evidență a resurselor umane;
- colectarea, stocarea, dezvăluirea și prelucrarea datelor cu caracter personal ce vizează clienții;
- consimțământ față de alte temeuri legale la prelucrarea datelor cu caracter personal;
- supravegherea video la locul de muncă;

- politica de securitate la prelucrarea datelor cu caracter personal vs. regulamente, formulare, instrucțiuni, dispoziții;
- înregistrarea în calitate de operator de date cu caracter personal vs. Respectarea principiilor „Privacy by Design” și „Privacy by Default”;
- consultarea prealabilă cu Autoritatea de Supraveghere (Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal);
- aplicabilitatea Legii nr. 308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în raport cu prevederile Legii privind protecția datelor cu caracter personal;
- incompatibilitățile și restricțiile persoanei responsabile de protecția datelor cu caracter personal (DPO);
- controlul Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal;
- răspunderea pentru încălcarea principiilor de protecție a datelor cu caracter personal;
- termenul extrem de limitat de intrare în vigoare a legilor;
- sancțiunile disproporționate de până la 2 milioane MDL sau 2% din venitul total al întreprinderii. Proiectul de lege prevede că, atunci când se aplică una dintre aceste sancțiuni, va fi luată în considerare valoarea cea mai mare, ceea ce înseamnă că de fiecare dată se vor aplica 2%.